Contributed by M. Lievens
zaterdag, 08 april 2006 -

Guy Quaden van de nationale bank gooide begin dit jaar de knuppel al in het hoenderhok: na het generatiepact moet er een concurrentiepact komen (lees: een nieuwe loonmatigingsronde). Het staat in de sterren geschreven: tegen eind dit jaar komen de besprekingen voor een nieuw interprofessioneel akkoord eraan, en krijgen we nog eens van hetzelfde laken een broek. Maar wat leert die rol van de nationale bank ons over de transformaties van het staatsapparaat onder het neoliberalisme?

De oefening is niet moeilijk te maken. Surf op het internet eens naar de sites van de nationale banken van onze buurlanden, en leg hun analyses en beleidsaanbevelingen eens naast mekaar. Hetzelfde houterig taalgebruik, dezelfde verbloemingen, dezelfde beleidslijnen. Dat is geen toeval. De nationale banken van de verschillende lidstaten staan via de Europese Centrale Bank (ECB) nauw met mekaar in contact. Dergelijke institutionele en vooral ook menselijke netwerken staan garant voor de eenheidsworst die we al jaren op ons bord krijgen. Merk op dat ook de vakbondstop opgenomen is in dat soort 'ons kent ons'-netwerken: zowel Cortebeeck (ACV) als Mordant (ABVV) zetelen in de regentenraad van de nationale bank van België.

De staat? Waar?

De politiek van loonmatiging, die de centrale bank voorstaat, wordt georganiseerd via nationale wetten. Die laatste blijven dus uiterst relevant, zelfs noodzakelijk, binnen de context van de globalisering. De slagkracht van die loonpolitiek is echter afhankelijk van de mate waarin ze ook in andere landen wordt doorgevoerd. Loonmatiging bepleiten kan maar op een geloofwaardige manier als dat overal elders gebeurt (want dan verliezen we "onze concurrentiekracht" ten opzichte van de buurlanden!). Die schijnbare 'self-fulfilling prophecy' is geen natuurlijk, spontaan gegeven, maar wordt actief georganiseerd. Ze veronderstelt precies de coördinatie van verschillende staatsapparaten, of tenminste delen ervan. Die worden deels ontrukt aan de eenheid van de nationale staat en op een hoger niveau gereorganiseerd.

Wat een internationalisme! De nationale burgerijen geven langzamerhand grote stukken van hun staatsapparaat uit handen, om des te beter de eisen van de financiële markten te kunnen realiseren. Inderdaad, we kunnen gerust spreken van een soort onteigening en zelfs gedeeltelijke 'internationalisering' van het staatsapparaat. Bepaalde staatsinstellingen zijn tegelijk binnen de nationale staat en binnen internationale netwerken gearticuleerd. Dat is paradoxaal genoeg de voorwaarde voor een vlotte 'nationalisering' van de neoliberale politiek.

Neoliberale 'governance'

Het binnenlands beleid wordt zo meer en meer een instrument van de neoliberale 'governance' die aangestuurd wordt vanuit netwerken van staatsinstellingen op hogere niveaus. Onder het regime van Bretton-Woods was de internationale harmonisatie van b.v. het financieel beleid nog gericht op de vrijwaring van een zekere vrijheidsmarge voor het voeren van nationaal beleid. Onder het neoliberalisme wordt de harmonisatie van het beleid aangestuurd door dergelijke netwerken, met als bedoeling de disciplinering naar binnen toe.

De disciplinering werkt echter dubbel: niet enkel naar de nationale arbeidersbevolking toe, maar ook tussen de nationale banken onderling, die mekaar controleren en beoordelen, en dus disciplineren. De waakhonden van de Belgische economie worden op hun beurt bewaakt door hun buitenlandse collega's. We kunnen zelfs spreken van een soort 'zelfbeheer' van publieke, maar vooral ook private financiële instellingen: zij controleren mekaar en zichzelf (zonder enige echte democratische controle), en internaliseren en versterken op die manier de monetaire discipline.

Onafhankelijk?

Contributed by M. Lievens
zaterdag, 08 april 2006 -

Onder invloed van het neoliberale Europese project kregen de nationale banken toenemende autonomie in de uitoefening van hun taken (vooral de monetaire politiek), en werden ze gepoold rond de ECB. Die onafhankelijkheid poogt men zelfs te constitutionaliseren.

Democratie? Nooit van gehoord blijkbaar onder de pleitbezorgers van de monetaire orthodoxie. Toch moet het gezegd: ook zonder die autonomie zouden de centrale banken zonder twijfel hetzelfde beleid voeren. Politiek gezien is er niet de minste kloof, tegenstelling of spanning tussen de centrale banken en de nationale regeringen. De autonomie is niet meer dan een schaamlapje voor de regeringen om een deel van de verantwoordelijkheid af te schuiven. Het is de manier waarop het systeem van loopgraven en kazematten vormgegeven wordt waarlangs neoliberalen aller landen zich organiseren en verenigen. Dat maakt de internationalisering van het verzet niet minder moeilijk, maar wel des te noodzakelijker!